

# تفسیر سورهٔ مسد (جلسه دوم)

متن مستخرج از فایل صوتی تدریس استاد تاج آبادی - ۱۳۹۹/۱۲/۰۱

## بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ﴿١﴾ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَ مَا كَسَبَ ﴿٢﴾ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ﴿٣﴾  
وَأَمْرَ أَنَّهُ حَمَلَةَ الْحَطَبِ ﴿٤﴾ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ﴿٥﴾

### تفسیر دو آیه پایانی سوره

در جلسات گذشته تفسیر آیات سوره مَسَد تا دو آیه آخر بیان شد. دو آیه انتهایی در مورد همسر ابولهب بوده و در حال توصیف اجمالی شخصیت همسر ابولهب و بیان سرنوشت او پس از مرگ است.

همسر ابولهب خواهر ابوسفیان و عمه معاویه بود و بغض شدیدی نسبت به وجود مقدس پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله وسلم داشت. به گواهی تاریخ نگاران، در میان زنان مشرکه هیچ زنی به اندازه او نسبت به پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله وسلم کینه نداشت. در واقع پا به پای ابولهب به آزار و اذیت پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله وسلم می پرداخت. در عین اینکه زنی اشراف زاده و ثروتمند بود اما به بیابان می رفت و خَس و خاشاک و تیغ ها را جمع نموده تا اذیت و آزاری برای پیامبر اعظم صلی الله علیه وآله وسلم به وجود آورد. همچنین سخن چینی می کرد و تلاش می کرد تا هر طور شده کینه مسلمین را در دل قریشیان تشدید کند.

قرآن کریم با استفاده از واو عطف در این آیات می فرماید که همسر ابولهب هم مانند خود ابولهب است. همانطور که ابولهب سیصلی نارا ذات لهب، همسرش نیز به چنین جهنمی مبتلا می شود.

### حمالة الحلب

در مورد حَمَالَةَ الْحَطَبِ سه معنی متصور است که هر سه آنها قابل تطبیق است:

اول اینکه این آیه می خواهد وضعیت همسر ابولهب را در قیامت مجسم کند و بگوید او همان هیئت خود در دنیا را در آتش جهنم هم خواهد داشت. به این معنا که همانطور که در دنیا خس و خاشاک و هیزم را در سر راه پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم می آورد، در جهنم نیز جمع کننده خس و خاشاک و هیزم خواهد بود.

معنای دوم این است که عرب زبانان به سخن چینیان حمال الحطب یا حامل الحطب می گویند. چرا که او آتش کینه ها را شعله ورتر می کند و چون این زن سخن چینی می کرد، در روز قیامت هیزم جهنم خودش می شود.

معنای سوم با استفاده از آیه ۱۵ سوره جن «وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا» که کافران و اهل ظلم هیزم جهنم هستند<sup>۱</sup> این است که گناهان و بغض این زن می شود و قود آتش جهنم و منجر به زبانه کشیدن شعله های آتش جهنم می شود.

### جید

آیه بعدی، واژه عُنُق و جید هر دو به معنای گردن است. اما اهل لغت واژه عُنُق را به مطلق گردن معنا کرده و کاربرد آن نیز در جایی است که معنای نیکویی را نخواهد به کار ببرد (مثلاً طناب در گردن انداختن برای شکنجه و...) و واژه جید به قسمت جلوی گردن که به سینه انسان ختم شده و زنان طلاهای خود را در آنجا می آویزند معنی کرده اند و گفته اند کاربرد آن در جایی است که بخواهند زیبایی را بیان کنند (مانند تعریف از زیبایی گردنبد).

اینکه در این آیه از واژه جید استفاده کرده است باعث شده است که مرحوم شهید مطهری بگویند که همانطور که در بیان زیبایی گردنبد آویخته شده به گردن از جید استفاده می شود، زن ابولهب به دلیل اینکه در دنیا خواست اسباب زحمت و آزار پیامبر گرانقدر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم را فراهم کند (به وسیله انداختن طناب در گردن خود برای جمع آوری هیزم)، در قیامت طنابی از آتش را بر گردنش آویخته و او را به جهنم می بریم.

<sup>۱</sup> ویژگی حَطَب این است که نه تنها خودش می سوزد بلکه منجر به اشتعال آتش نیز می شود.